

A szlovák–magyar kapcsolatok politikai tényezői a demokratikus átalakulás időszakában: helyzet, tendenciák, kihívások¹

GRIGORIJ MESEŽNIKOV

Political Factors of the Slovak–Hungarian Relations in the Period of Democratic Transition: Situation, Trends, Challenges

Indexing Terms: Hungarians in Slovakia, representation, the Slovaks' opinion on Hungarians, the Slovaks' perspective, the Hungarians' perspective, chronology, surveys, opinion polls

1. Bevezető

A nemzetek közti kapcsolatokat különféle tényezők befolyásolják, köztük politikaiak is. Ez alól nem kivétel a szlovák–magyar kapcsolatok sem. Ez összefügg a történelmi kontextussal, a két nemzet múltbeli sokrétű állami-politikai együttélésének formáival, de a jelenlegi folyamatokkal is, mindazzal, ami befolyásolja az ország általános belpolitikai fejlődését, az utóbbi harminc év transzformációjának arculatát és alakulását, a reformok eredményeit, a szlovákiai demokrácia állapotát.

A szlovák–magyar kapcsolatoknak három szintjük van: a nemzetközi (Szlovákia kontra Magyarország), az interetnikus (szlovákok kontra magyarok) és a többségi-kisebbségi (a szlovák többség kontra a magyar kisebbség Szlovákiában). Ez a három szint kölcsönösen összefügg egymással, de nem identikus. Már magából e tényből is következik, hogy a két nemzet közti kapcsolatokat befolyásoló politikai tényezők kategóriájába azok tartoznak, melyek mind a belső, mind a külső kérdéskörrel összefüggnek.

Ami a külső problematikát illeti, elsősorban a kölcsönös interakciókba lépő országok jellegéről van szó, fejlődési pályájukról, belső elrendezésükről, egy bizonyos kapcsolattípusra való berendezkedésüktől, politikájuktól stb.

1989 után magyar részről a Magyar Köztársaságról (2012-től: Magyarország), szlovák részről előbb a szövetségi Csehszlovákiáról, 1993 óta pedig az önálló Szlovák Köztársaságról van szó. Mindkét részről elmondható, hogy a demokratikus átalakulás államairól van szó, 2004 után az EU tagországairól (valamint NATO-tagországokról, Magyarország esetében már 1999-től), az 1991-ben alakult, eredetileg három közép-

1 A Fórum Kisebbségkutató Intézet által 2019. június 6-án megrendezett *A szlovák–magyar kapcsolatok tegnap és ma* című tudományos konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata

európai ország (Csehszlovákia, Lengyelország és Magyarország alkotta) V4-ek regionális csoportjának tagjairól.

A szlovák–magyar kétoldalú kapcsolatokat főként az a tény befolyásolja, hogy két partner- és szövetséges országról van szó. Ezeknek a kapcsolatoknak a konkrét arcúlatán nem utolsósorban a két ország politikai (főként kormány-)jelitjének viszonyulása tükröződik vissza. Ez pedig gyakran összefügg a kormányok pártösszetételén, de mindkét ország kulcsfontosságú politikai képviselői bizonyos személyes jellemvonásaival, személyes viszonyulásukkal.

A szlovák–magyar kapcsolatok belső problematikájának részei az ország fejlődésének általános politikai jellemzői, a politikai rezsim jellege, az emberi jogi kérdéskör jogi beágyazottsága, beleértve a kisebbségi jogokat is, a lakosság politikai preferenciái és értékorientációi, a pártok aktivitásai, beleértve azokat is, melyek azt hangoztatják, hogy a magyar közösség tagjainak érdekeit képviselik.

2. A magyar közösség helyzete: válogatott jellemzők

Hogyan lehetne a vizsgált tárgyban meghatározni Szlovákia magyar lakosságának helyzetét?

A magyar lakosság Szlovákiában általában véve jól integrálódott az ország szociálpolitikai és gazdasági szerkezetébe (noha némely, magyar nemzetiségűek lakta térségnek rosszabbak a szociális-gazdasági mutatói, mint az országos átlagé: ezekben nagyobb a munkanélküliség, rosszabb minőségű a közlekedési infrastruktúra stb.). Politikailag a lakoságnak jól mobilizált része, a közigazgatás minden szintjén saját politikai képvisellel (helyi, regionális és országos szinten is). Ezenfelül a magyarországi politikai erőkkkel is sajátos kapcsolatai vannak, miként a magyarországi kormánynak is megkülönböztetett objektuma.

A szlovákiai magyarokat a magyarországi kulturális és közélet iránti nem csekély érdeklődés jellemzi. A szlovákiai magyarok a magyarországi kulturális, művészeti és mediális termékek fogyasztói, sokan közülük figyelemmel kísérik a magyarországi belpolitikai fejleményeket, és saját ideológiai és politikai preferenciáik vannak. Ezzel együtt, különféle reprezentatív közvélemény-kutatások szerint a szlovákiai magyarok döntő többsége a Szlovák Köztársaság iránti lojális állampolgár.

A szlovákiai magyar közösség helyzetét az alábbiak befolyásolják:

– a kisebbségek reprezentációjának általános helyzete, beleértve a politikai típusúaktól eltérőeket;²

2 Ez a kérdés a szlovákiai magyarok számára rendkívül fontos. Arról van szó, hogy a szlovákiai magyarok eddig egyetlen elismert (és széles körben akceptált) reprezentáció a politikai pártok, melyek parlamenti képviselőt ugyanolyan feltételek mellett választják, mint az összes többi párt képviselőit. Ezért a magyar közösség specifikus igényeit és a beteljesülésükre vonatkozó javaslatokat politikai térfélen a pártpolitika részének tartják (s eszerint is viszonyulnak hozzájuk), nem pedig specifikus tartalmú jelenségnek, mely nem azonos a pártpolitika agendájával. Tény, hogy eddig a szlovákiai magyarok reprezentációjának semmilyen más típusa nem jött létre kellő mértékű legitimitással.

– az állami és kormánypolitika a művelődés, a kultúra, a kisebbségek anyanyelvnek használata, az emberi jogok, a regionális fejlesztés, a foglalkoztatáspolitikai, a vidékfejlesztés és a mezőgazdaság területén;

– a magyar közösség politikai képviselőinek helye Szlovákia politikai rendszerében (beleértve a végrehajtó hatalom pozícióit is), a magyar és a más politikai pártok kapcsolatai.

Vannak olyan kérdések (témák), melyek előidézhetik vagy elmélyíthetik a magyar közösség tagjai és a szlovák többség közötti különbségeket, akár gyakorlati, akár verbális téren, a közbeszéd szintjén. A következőkről van szó:

– némely történelmi esemény eltérő értelmezése (a nem magyar nemzetek asszimilációja az Osztrák–Magyar Monarchiában a 19. és a 20. században, a trianoni szerződés következményei, az 1938–1945 közötti időszak eseményei és fejleményei Szlovákiában és Magyarországon, a 2. világháború utáni események (kitelepítés, deportálás, lakosságcsere);

– az autonómia különféle aspektusainak és koncepcióinak megítélése, az autonómiáról szóló általános vélekedés;

– az ország területi-közigazgatási felosztása;

– a Magyarország által javasolt, a szomszéd országokban élő magyar kisebbségek tagjaira vonatkozó intézkedések (kettős állampolgárság, a külföldi magyarok sajátos státusza stb.);

– Magyarország belpolitikai eseményei.

Szlovákiában az utóbbi néhány évben megfigyelhető új elemnek tartható egy bizonyos magyarságon belüli feszültség (ti. a magyar közösségen belüli feszültség). Míg a közelmúltban (2009-től) ez főleg a politikai képviselő magyar részének két szubjektumra való hasadásával függött össze, meg a kölcsönös vetélkedéseikkel, jelenleg ehhez társul a magyar kormánypárt, a FIDESZ és elnöke, Orbán Viktor politikájának eltérő megítélése. Ebben az esetben nem is etnikai, hanem politikai jellegű jelenségről van szó, mivel a magyar vezető politikája – az ő megfogalmazásával –, „az illiberális demokrácia” politikája túllép a tisztán etnikailag definiált szlovák–magyar problematika határain, s más kérdésekre vonatkozik, melyek közvetlenül nem függenek össze sem a szlovák–magyar kapcsolatokkal, sem a kisebbségi kérdéskörrel, hanem mindenekelőtt a politikai rendszerrel, a hatalomgyakorlás módjával, az EU-hoz való viszonyal, az európai integráció tervével, a V4-ek EU-val szembeni politikájával.

E tekintetben Orbán koncepciójának a szlovákiai magyarok körében plurális a visszhangja: részint elfogadó, részint kritizált. S ez bizonyos mértékig tükröződik a magyar nemzetiségű lakosok politikai preferenciáiban is, s jelentős nézetkülönbséget eredményez körükben.

3. Szlovákok és magyarok kölcsönös megítélése: mit mutatnak a felmérések

A szlovák–magyar kapcsolatok fontos mutatója a szlovákok és magyarok kölcsönös megítélése, mely az állampolgárok politikai magatartásában is tükröződik.

A Közéleti Kérdések Intézete (Inštitút pre verejnú otázký – IVO) által 2008 és 2017 között végzett reprezentatív közvélemény-kutatások rámutatnak a magyarokkal szembeni szociális fenntartások mértékére is. A közvélekedés szintjén ez a különbség

viszonylag alacsony: 2008-ban a szlovákoknak csak 17%-a nem akarta, hogy magyar legyen a közvetlen szomszédja; 2017-ben ugyanez gyakorlatilag ugyanazon a szinten, 18%-on maradt. (1. táblázat)

1. táblázat. A többség szociális fenntartásának mértéke a kisebbségekkel szemben; 2008-ban és 2017-ben

Zavarná Önt a szomszédságában: ?	2008	2017
Roma család	70	79
Moslim család	32	73
Fejlődő országból menekült bevándorlók	21	59
Homoszexuális pár	34	54
Leszbikus pár	25	48
Biszexuális	25	45
Ázsiai család	22	43
Afroamerikai család	21	43
Zsidó család	11	30
Ukrán család	17	25
Hosszú távon munkanélküli	11	23
Szellemi fogyatékos	11	23
Magyar család	17	18
Testi fogyatékos	3	6

Forrás: IVO/KVBSK SAV, 2008; IVO/FOCUS, 2017.

A tény, hogy a magyarokkal szembeni szociális fenntartások hosszú időszakon át megmaradnak ugyanazon viszonylag alacsony szinten (főleg annak háttérében, hogy más közösségek iránt növekszenek) kétségtelenül kedvező hír.

A helyzet azonban meglehetősen más, ami a magyarok szlovákiai helyzetének megítélését illeti: egészében, a szlovákokéhoz képest, de a szlovákiai magyar közösség különböző aspektusainak magyarok és szlovákok általi megítélésében.

A válaszadók nézetei és a kisebbségi kérdésekre vonatkozó közvetlen vagy közvetett történések közötti kapcsolat meghatározásához kihasználjuk az IVO némely korábbi kutatását. Amit az eredmények vizsgálata esetén nagy biztonsággal ki lehetett mutatni, az a magyarok és a szlovákok eltérő szemlélete volt, s a kölcsönös rokonszenv nyilvánvaló hiánya.

Említésre érdemes, hogy 2008-ban, a nemzeti-populista koalíció (Smer-SD–HZDS–SNS) kormányzása félidejében a szlovák–magyar kapcsolatok kiéleződtek (mind belső, mind külső szempontból), s jelentős különbségek mutatkoztak közöttük, mint vélekednek egymásról a magyarok és a szlovákok, hogyan tekintenek a kétoldalú kapcsolatok egyes aspektusaira.

Fico első kormányának félidejében a magyar kisebbség helyzetéről vallott nézetek szlovák és magyar részről alapvetően különböztek egymástól. Míg a szlovákok többsége (54%) a 2006 utáni választásokat követően a magyar kisebbség helyzetét változatlanak ítélte meg, s csak 19%-uk ismerte el, hogy rosszabbodott, a magyarok 78%-a gondolta

úgy, hogy a magyar kisebbség helyzete romlott. A magyaroknak csak 19%-a vélte úgy, hogy a magyar kisebbség helyzete 2006-hoz képest nem változott. (2. táblázat)

2. táblázat. „A 2006-os parlamenti választások és R. Fico kormányalakítása óta több mint két év telt el. Gondoljon vissza arra, hogy az alábbi két területen mi volt a helyzet Szlovákiában a parlamenti választások előtt, s mondja meg, hogyan változott azóta a helyzet!” (%-ban a válaszok: „javult”: „változatlan maradt” : romlott”)

	A szlovákok szemszöge	A magyarok szemszöge
A magyar kisebbség helyzete	19 : 54 : 19	2 : 19 : 78
Az emberi jogok megtartása	23 : 58 : 15	11 : 43 : 42

Forrás: IVO, 2008. november. Megjegyzés: a 100% maradékát a „nem tudom” válaszok alkotják

A felmérés megmutatta, hogy a szlovákok körében a magyarok felsőbbrendűségének képzete él (a szlovák válaszadók 73%-a szerint a szlovákiai magyarok többre tartják magukat, mint a szlovákokat), valamint a Szlovákia iránti lojalitásuk elégtelensége (a szlovákok 59%-a nem értett egyet azzal a nézettel, hogy a magyar nemzetiségű polgárok ugyanolyan fontosnak tartja Szlovákia jólétét, mint a szlovákok). Maguk a magyarok viszont ezekkel az elképzelésekkel nem értettek egyet. A szlovákok számlájára írták a felsőbbrendűséget (58%), magukat pedig lojális állampolgárnak tartották, akiknek ugyanolyan fontos Szlovákia jóléte, mint a szlovákoknak (88%). (3. táblázat)

3. táblázat. „Milyen mértékben ért egyet az alábbi kijelentésekkel?” (Válaszok %-ban: „teljesen + inkább egyetértek” : „egyáltalán + inkább nem értek egyet”)

	A szlovákok szemszöge	A magyarok szemszöge
A magyarok többnek tartják magukat a szlovákoknál	73 : 17	10 : 85
A szlovákok többnek tartják magukat a magyaroknál	19 : 72	58 : 37
A magyaroknak ugyanolyan fontos Szlovákia jóléte, mint a szlovákoknak	24 : 59	88 : 7

Forrás: IVO, 2008. november. Megjegyzés: a 100% maradékát a „nem tudom” válaszok alkotják

A magyarok határozott többsége elzárkózott az irredenta elképzelésektől, szerintük „a szlovákiai magyarok többsége elutasítja a határmódosítást és Szlovákia déli területeinek Magyarországhoz történő csatolását” (79%). Szlovák részről azonban a magyarok ilyen álláspontjáról csak 30% volt meggyőződve, míg 36%-uk ellenkező véleményen volt, 34%-uknak pedig nem volt róla kifejezett állásfoglalása. A gyanú tehát, mely szerint a magyarok az irredentizmus felé hajlanak, a szlovákoknak egy viszonylag nagy arányát jellemezte. (4. táblázat)

A szlovákok döntő többségének (67%) meggyőződése, hogy „a magyar kisebbség képviselői nem érik be a kisebbségi jogok jelenlegi állásával, és fokozzák követeléseiket”. A szlovákok 64%-a ugyanakkor úgy véli, hogy „a szlovák kormánynak határozottabban kellene képviselnie a többségi szlovák nemzet érdekeit”. A magyarok ennek

ellentmondó véleményen voltak: szerintük a magyar kisebbség képviselői csak a kisebbségi jogok létező megtartásán fáradoznak (56%), a kormánytól pedig előzéke-nyebb hozzáállást várnak (72%) (4. táblázat)

4. táblázat. „Az alábbi véleménypárok közül melyik felé hajlik?” (Egyetértés A-val : közép : egyetértés B-vel – %-ban)

	A szlovákok szemszöge	A magyarok szemszöge
A magyarok elképzelései és álláspontja a szlovák–magyar határról		
A: A szlovákiai magyarok többsége elutasítja a határmódosítást és Szlovákia déli területeinek Magyarországhoz történő csatolását. B: A szlovákiai magyarok többségének rejtett célja a határmódosítás és Szlovákia déli területeinek Magyarországhoz történő csatolása.	30 : 13 : 36	79 : 13 : 6
A kisebbségi követelések jellege		
A: A magyar kisebbség képviselői nem érik be a kisebbségi jogok jelenlegi állásával, és fokozzák követeléseiket. B: A magyar kisebbség képviselői csak a kisebbségi jogok létező megtartásán fáradoznak.	67 : 14 : 10	21 : 19 : 56
A szlovák kormány optimális irányultsága		
A: A szlovák kormánynak a magyar követelésekkel szemben előzékenyebbnek kellene lennie. B: A szlovák kormánynak határozottabban kellene képviselnie a többségi szlovák nemzet érdekeit.	9 : 20 : 64	72 : 18 : 7

Forrás: IVO, 2008. november. Megjegyzés: a 100% maradékát a „nem tudom” válaszok alkotják

A kölcsönös kapcsolatok feszültségének felelősségét illetően a szlovákok és a magyarok véleménye alapvetően különbözött. Míg a szlovák nemzetiségű állampolgárok a problematikus helyzet felelősségét elsősorban a magyar kormányra és Magyarország hivatalos képviselőire, valamint a magyar politikai és közélet más képviselőire hárította (mindkét esetben egyaránt 70%), a szlovákiai magyar közösség tagjai a felelősséget főként a SNS-ben és az SZK kormánynak más képviselőiben látta (62%), valamint Robert Fico akkori kormányfőben (61%) (5. táblázat) Tehát a szlovák–magyar kapcsolatok negatív állapotának és kedvezőtlen alakulásának felelősségéért mind a szlovákok, mind a magyarok a másik felet hibáztatták.

5. táblázat. „Az utóbbi időkben problematikussá váltak a szlovák–magyar kapcsolatok. Az ennek az állapotnak az okaira vonatkozó vélekedések megoszlanak. Jelölje meg, kérem, hogy a szlovák–magyar feszültségért az alábbi szubjektumok közül melyik mekkora részben felelős. Véleményét egy ötös skálán helyezze el, ahol 5 = kulcsszerepe van és 0 = semmilyen szerepe nincs benne.” (az 5 + 4 válaszok %-ban)

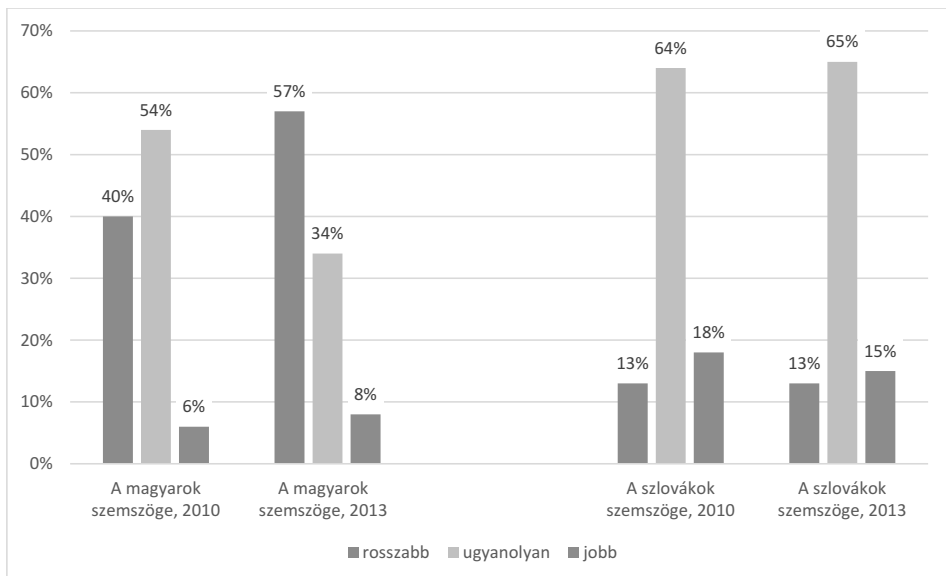
	A szlovákok szemszöge	A magyarok szemszöge
A magyar kormány és Magyarország hivatalos képviselői	70	37
A magyar politikai és közélet más képviselői	70	36
A SNS politikusai	48	84
Az SZK kormányának tagjai	25	62
Robert Fico miniszterelnök	16	61

Forrás: IVO, 2008. november

A következő két grafikonon a szlovákok és a magyarok eltérő megítélését dokumentálják, ami a szlovákiai magyar közösség helyzetét és a belpolitikai események magyarokra gyakorolt hatását illeti.

Az 1. grafikonba az IVO által 2010 novemberében végzett körvélemény-kutatások eredményei láthatók. Ezek mutatják, milyenek ítélték a magyarok a saját helyzetüket a belpolitikai változásokkal összefüggésben. A 2010-es esztendővel szemben, amikor is Iveta Radičová kabinetje kormányzott, 2013-ban, amikor már a Smer-SD volt kormányon Robert Ficóval az élen, azoknak a magyaroknak az aránya, akik a változást kritikusnak tartották, 40%-ról 57%-ra nőtt, miközben a szlovákok a magyar közösség helyzetét illetően semmilyen változásokat nem látott.

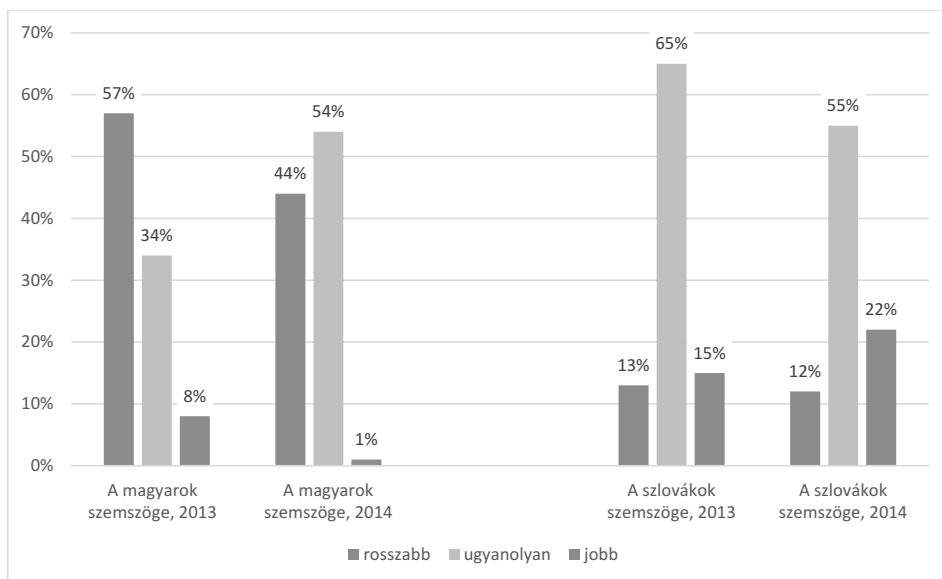
1. grafikon. „Hogyan értékeli a magyar kisebbség helyzetét és esélyeit a szlovákokkal szemben?” (A magyar és szlovák válaszadók véleménye 2010-ben és 2013-ban, %-okban)

Forrás: IVO, 2010 novembere és 2013 novembere

Az IVO 2014-es felmérése (2. grafikon) a kritikusan hangolt magyarok aránya a 2013. novemberi állapothoz képest 57%-ról 44%-ra esett vissza. Ennek a változásnak a fő oka az újonnan megválasztott elnök, Andrej Kiska tevékenysége volt, aki a nyilvános fellépéseiben a kisebbségekhez való toleránsabb viszonyt, az állampolgári elv érvényesítését, a demokratikus szabályok feltétel nélküli megtartását és az emberi jogok védelmét szorgalmazta.

2. grafikon. „Hogyan értékeli a magyar kisebbség helyzetét és esélyeit a szlovákokkal szemben?” (A magyar és szlovák válaszadók véleménye 2013-ban és 2014-ben, %okban)

Forrás: IVO, 2013 novembere és 2014 októbere

4. Hogyan formálódott Szlovákiában a magyar közösség politikai képviselete: a kulcsfontosságú pillanatok

A szlovák–magyar viszonyt befolyásoló fontos belpolitikai tényezők közé főként azok számítanak, melyek a szlovákiai magyar közösség politikai képviseletével kapcsolatosak, ennek reális politikai súlyával, a szlovák többség politikai reprezentációhoz való viszonyával, amiként a magyar nemzetiségű állampolgárok politikai mobilizációjának mértékével is.

1989 után Szlovákiában több releváns magyar politikai szubjektum is létrejött, változó alakmásokban (önálló politikai pártokként és választási koalíciókban): az FMK-tól³

3 FMK: Független Magyar Kezdeményezés; MPP: Magyar Polgári Párt; MKDM: Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom; MK: Magyar Koalíció; MKP: Magyar Koalíció Pártja (később: Magyar Közösség Pártja) – a pártok rövidítései feloldását lásd e dolgozat függelékében!

(később: MPP), az MKDM-en és az Együttélésen keresztül az MK-ig, MKP-ig, végül a Most-Hídig. A többi magyar párt politikailag nem volt releváns, illetve marginális volt.

A magyar politikai pártok tevékenységéhez két fontos mérföldkő kötődik: 1998 és 2009. Az első dátum a magyar politikai reprezentációban fellépő integrációs folyamat függött össze (noha ezt az integrációt a magyar közösség felől nézve külső körülmények kényszerítették ki), a másik évszám ellenkezőleg, a dezintegrációs folyamattal függ össze.

1998-ban az akkori ellenzéki koalíciós választási tömböket a HZDS–SNS–ZRS kormánykoalíció által jóváhagyott választási szabályok kényszerítették ki, ami stratégiájuk megváltoztatásával jár együtt. Mindkét ellenzéki pártkoalíció – az SDK és az MK is – kénytelen volt legelsősorban politikája integrációs szerepét erősíteni. De mindkettő eltérő utat választott. Mindegyikük az adott párt sajátos jellegét tükrözte, főként az eszmei arcélük, a nemzetközi kapcsolataik, a gyakorlati tapasztalataik és kölcsönös együttműködésük elért színvonala tekintetében, s persze a koalícióknak a választók általi elfogadását illetően.

Az MK pártjai az egyetlen politikai szubjektumba – az MKP-ba – való egybeolvadást választották. Azok közé a tényezők közé, melyek végérvényesen befolyásolták az MKDM, az Együttélés és az MPP egy alakulatba való egyesülését, az alábbiak voltak meghatározók: a standard választási koalíciók többéves tapasztalatai (az MKDM–Együttélés koalíciója 1990–1994 között; az MKDM–Együttélés–MPP koalíciója 1994–1998 között), az egyes pártok programbeli közelsége (az MKDM konzervatív formáció volt, az Európai Demokratikus Unió tagja; az Együttélés konzervatív-liberális mozgalomként határozta meg magát; az MPP pedig, mely a liberalizmust vallotta magáénak, a Liberális Internacionálé tagja volt), az egyesült tömbnek a választók általi nagyarányú elfogadása, s annak nagy valószínűsége, hogy a három magyar szubjektum egyesítésével tovább erősödik a magyar nemzetiségű állampolgárok „etnikai” szavazásának jelensége.

Fontos szerepe volt ebben annak is, hogy a magyar pártokon belüli vita a leendő koalíció formájáról és a pártok együttműködéséről még a választási törvény megváltoztatása előtt létrejött. Egyébként a választási módszer két alapvariánsáról folyt a vita: egy új választási párt létrehozásáról és a három szubjektum eggyé olvadásáról.

Az egyes politikai résztvevők önállóságát megtartó választási párt létrehozásának gondolatát az MPP támogatta, a három szubjektum egyetlen szervezeti tömbbé alakulását a kezdetek kezdetétől az Együttélés preferálta. Ám az MKDM volt az, mely az új választási törvény elfogadását követően az MK-n belül megváltoztatta bejegyeztetését MKP-ra azzal az ajánlattal, hogy az Együttélés és az MPP csatlakozhat ehhez az újonnan regisztrált párthoz. Magának az MKP-nak a létrejöttét az eredeti három szubjektum formális megszűnése kísérte. Az MKP-ban egyesülő eredeti pártok eszmei sajátosságai az új párt belső szerkezetében is megőrződtek, aminek következtében egy ideig két eszmei platformja volt: a keresztény–konzervatív–népi (az egykori MKDM és az egykori Együttélés tagjai) és a polgári–liberális (az egykori MPP tagjai).

Végül, az 1998-as meghatározó parlamenti választásokon ez a döntés meghozta a maga tényleges gyümölcsét: az egyesült párt a korábbi pártok által korábban szerzett mandátumok számának megfelelő képviselői mandátumot szerzett s tagja lett a széles demokratikus kormánykoalíciónak.

2009-ben ellenkező – dezintegrációs – folyamatnak lehettünk tanúi, amikor is egy komoly belső konfliktus miatt az MKP-ból kilépett e párt néhány jelentős képviselője s létrehozta az új önálló szubjektumot, a Most-Híd pártot.

Mi is történt valójában 2009-ben? Az egyesült magyar párt viharos fejlődésen esett át, mely csorbát ejtett belső együtt-tartásán, szakadást eredményezve, s több jelentős képviselője elhagyta (beleértve az alapító elnök Bugár Bélát s néhány további parlamenti képviselőt), ennek folyományaként új politikai szubjektum alakult, mely a magyar nemzetiségű választók köréből merített támogatást, s ezzel az MKP fontos konkurenciává vált. Az új párt megalapítása után az MKP választási preferenciái a parlamentbe kerülés határára csökkentek. Az újonnan alakult párt pedig egy teljes évtizedre releváns politikai erővé vált, kellő mértékű választói támogatással ahhoz, hogy háromszor egymás után parlamenti, ebből kétszer kormányalakító párt legyen.

Az új párt születése körüli számtalan körülményből érdemes egyet megemlíteni. 2009. június 7-én az MKP-n belül hetekig húzódó konfliktust követően Bugár Béla bejelentette: arról értesítette az MKP vezetőségét, hogy ő és három társa (A. Nagy László, Gál Gábor és Bastrnák Tibor) kilépnek a pártból s velük együtt az országos, kerületi és helyi pártszervek sok tagja is. Bugár jelezte, hogy az MKP távozó tagjai új politikai szubjektumot alapítanak Most-Híd néven, mely a szlovákok és a magyarok, valamint a magyarok és a magyarok együttműködésének pártja lesz. Az MKP akkori elnöke, Csáky Pál azzal a kijelentéssel reagált erre, hogy az új párt az MKP vetélytársa lesz, és számolnia kell a komoly vetélkedéssel. Kijelentette, a jövőt illetően nem látja okát az együttműködésnek, hiszen erre a közös párton belül sem voltak képesek (ez a Csáky által előre jelzett állapot végül tíz teljes évig tartott, a két párt valóban nem működött együtt). Csáky azt is közölte, hogy az MKP-t az új szubjektum nem veszélyezteti, mert továbbra is erős és akcióképes párt (e tekintetben a későbbi fejlemények nem adtak igazat az MKP akkori elnökének). Az MKP 2009. októberi kongresszusán részt vett Orbán Viktor is, részvétele egyértelműen kifejezte, hogy az MKP és a Most-Híd közötti versengésben egyértelműen az előbbit támogatja.

A Most-Híd megalapítása elsősorban egy olyan politikai párt létrehozását jelentette, mely potenciálisan meghatározó szubjektummá válhat; másodsorban a magyar közönség politikai reprezentációjának egy további változatának feltételeit alakította ki, mely kisebbség ezáltal plurálisabbá vált; harmadszor: a politikai színtér ellenzéki oldalán bizonyos erőátcsoportosítást eredményezett, miközben nem csak a magyar térfélen. A Most-Híd képviselői hangsúlyozták az MKP-val való együttműködés megkötésében való érdekeltségüket, mely pártot, mint mondták, nem ellenséges szubjektumnak tartják, hanem csak vetélytársnak. A párt első kongresszusán Bugár kijelentette, hogy a Most-Híd nem egy másik szlovákiai magyar párt, hanem egy mindenki – aki toleranciát keres és nem akar feszültséget – előtt nyitva álló párt. A párt megalapította kerületi és járási szervezeteit Szlovákiának azokban a régióiban is, ahol a kisebbségi magyarok aránya az összlakosságot tekintve kicsi vagy csaknem semmilyen volt.

5. A Most-Híd és az MKP: a siker mértéke

A Szlovákiában „magyarnak” mondott (ti. a magyar nemzetiségű választókra számító) politikai pártok tevékenysége sikerességének mértékére vonatkozó kiértékelésünkben

megállapíthatjuk, hogy az eltelt tíz évben ezeknek a pártoknak a választott szervezetben való részvételük meghatározta politikai súlya csökkenőben.

E pártoknak a képviselői mandátumok száma alapján kifejezett parlamenti képvisellete 2010 óta csökken. Az utóbbi három választási ciklusban a két magyar pártra a parlamenti választásokon rájuk szavazók száma stagnál. (6. táblázat)

Ennek a következők az okai:

– a magyar politikai színtér felaprózása, kettéválása két önálló, egymással nem együttműködő és egymásnak kölcsönösen konkuráló szubjektumra. Ennek a fragmentációnak a közvetlen eredménye a két magyar párt egyikének ismétlődő sikertelensége a parlamenti választásokon.

– a szlovákiai magyarok választási kedvének csökkenése. Ennek főként a két párt és képviselői teljesítményével való elégedetlenség az oka, az utóbbi időben elsősorban a Smer-SD-vel és a SNS-vel koalíciós kormányt alakító Most-Híd szereplésével való elégedetlenségé.

– a magyar nemzetiségű választók más pártokra leadott szavazatai, ami összefügg a szlovák politikai pártok bővülő kínálatával.

6. táblázat. A Szlovák Nemzeti Tanácsba történő választások (a magyar pártok szereplése)

Választások	Politikai szubjektumok	Szavazatok száma	Szavazatok aránya (%)	Mandátumok száma	A szubjektumok választások utáni státusza
1990	MKDM – Együttélés	292 636	8.66	14	MKDM – Együttélés ellenzékben
1992	MKDM – Együttélés	228 885	7.42	14	MKDM – Együttélés ellenzékben
	MPP	+ 70 689 = 299 574	2.29	-	MPP parlamenten kívül
1994	MK (MKDM, Együttélés, MPP)	292 936	10.18	17	MK ellenzékben, Moravčík kormányzása idején a DU-KDH-SDE koalíciót támogatta
1998	MKP	306 623	9.12	15	MKP kormányon
2002	MKP	321 069	11.16	20	MKP kormányon
2006	MKP	269 111	11.68	20	MKP ellenzékben
2010	Most-Híd	205 538	8.12	14	Most-Híd a kormányban
	MKP	+ 109 638 = 315 176	4.33	-	MKP parlamenten kívül
2012	Most-Híd	176 088	6.89	13	Most-Híd ellenzékben
	MKP	+ 109 483 = 285 571	4.28	-	MKP parlamenten kívül
2016	Most-Híd	169 593	6.50	11	Most-Híd a kormányban
	MKP	+ 105 495 = 275 088	4.04	-	MKP parlamenten kívül

Forrás: Az SZK Statisztikai Hivatala (választási statisztika)

A 6. táblázatban szereplő adatok arra vallanak, hogy minél integráltabb volt a politikai spektrum magyar része, annál magasabb volt parlamenti képviselőinek a mértéke (s ezzel együtt a magyar nemzetiségűek képviselete is).

A magyar pártok szereplésének elemzése azt mutatja, hogy választási támogatottságuk képlete aszerint változik, milyen típusú választásról van szó.

A parlamenti választásokon 2009-es megalakulása óta sokkal sikeresebb a Most-Híd, amely az utóbbi három választás során mindig bejutott a Szlovák Nemzeti Tanácsba, míg ugyanezekben a választásokon az MKP egyszer sem jutott a parlamentbe. (6. táblázat)

A megyei választásokon eddig (a megyei önkormányzatokban szerzett mandátumok számát tekintve) az MKP volt az erősebb. A Most-Híd sokkal gyengébben szerepelt. (7. táblázat)

7. táblázat. Megyei választások (a magyar pártok szereplése)

Választások éve	Az MKP megyei önkormányzatokban szerzett mandátumainak száma	A Most-Híd megyei önkormányzatokban szerzett mandátumainak száma
2001	60	-
2005	53	-
2009	32	2
2013	34	4
2018	30	8

Forrás: Az SZK Statisztikai Hivatala

A helyhatósági választásokon a két párt eredménye összehasonlítható, mind a képviselők, mind a polgármesterek tekintetében, noha az MKP itt is valamivel sikeresebb. (8. táblázat)

8. táblázat. Helyhatósági választások (a magyar pártok szereplése)

Választások	MKP		Most-Híd	
	Képviselők aránya (v%)	Polgármesterek aránya (%)	Képviselők aránya (%)	Polgármesterek aránya (%)
2002	9.54	8.00	-	-
2006	9.17	7.40	-	-
2010	5.68	4.43	4.21	3.26
2014	5.54	3.67	3.99	2.99
2018	6.04	3.96	4.43	4.37

Forrás: Az SZK Statisztikai Hivatala

Az Európai Parlamentbe történő 2019-es választás után 2004 óta nem lesz képviselő az EP-ben egyik olyan pártnak sem, mely a magyar nemzetiségű választókat képviseli. Az MKP és a Most-Híd eredményei az EP-választások utolsó két alkalomával sikerüket tekintve összehasonlíthatók voltak. 2014-ben mindkét fél egy (egyenként egy-egy) képviselői mandátumot szerzett, 2019-ben viszont egyikük sem jutott be. (9. táblázat)

9. táblázat. EP-választások (a magyar pártok szereplése)

Választások	MKP			Most-Híd		
	Szavazatok aránya (%)	Szavazatok száma	Mandátumok száma	Szavazatok aránya (%)	Szavazatok száma	Mandátumok száma
2004	13,24	92 927	2	-	-	-
2009	11,33	93 750	2	-	-	-
2014	6,53	36 629	1	5,83	32 708	1
2019	4,96	48 929	0	2,59	25 562	0

Forrás: Az SZK Statisztikai Hivatala

Látszik, hogy azokon a választásokon, melyek alacsony választói részvétellel zajlottak (helyhatósági választások, EP-választások), az MKP nyeresége nagyobb volt, mint a Most-Hídé. Ezeken a választásokon az MKP-nak összetartóbb és mobilizálhatóbb volt a választóköre, mint a Most-Hídé (bár a 2019-es választásokon a Most-Híddal szembeni fölény sem biztosított képviselői mandátumot az MKP-nak).

6. A magyar közösség politikai reprezentációjának viszonya a többségi pártokkal, részvétel a kormányban

A szlovák–magyar kapcsolatokban fontos szerepet játszik a szlovák politikai elitnek a magyar közösséghez és politikai képviselőihez való viszonyulása. E tekintetben négy szempontot érdemes figyelembe venni:

1. Sok szlovák politikus (főleg a nacionalisták) egy viszonylag hosszú időszakon át nem voltak hajlandók elfogadni (belsőleg, pszichológiailag, de a gyakorlatban sem) azt az aszimmetriát, mely történetileg alakult ki a szlovák–magyar viszony közt. Ezek a politikusok a kölcsönös viszonyokban a reciprocitás elvét igyekezte érvényesíteni, mégpedig kivétel nélkül minden területen, minden társadalmilag releváns kérdésben. Megmutatkozott, hogy ez nem így működik, mert ellentmond a valóságnak, tehát hogy az ilyen hozzáállás használhatatlan és tarthatatlan. Közben rendszerszintű lépésről volt szó, s világos volt, hogy ha a felelős politikai elit nem a valóságnak megfelelően cselekszik, semmilyen gond nem oldható meg.

E tekintetben pozitívan értékelhető az a tény, hogy Mikuláš Dzurinda, majd Iveta Radičová kormánya nem tartottak igényt a reciprocitás elvének érvényesítésére. A Robert Fico és Peter Pellegrini miniszterelnökök kormányával szembeni sok fenntartás az ország vezetésének módját illetően ellenére el kell ismerni, hogy ezek sem alkalmazták a reciprocitás elvét politikájukban, sem a magyar kisebbséggel, sem Magyarországgal szemben. A tények közé, melyek ettől elriasztották, a Most-Hídnak a kormánykoalícióban való jelenléte említhető, és általában a kiegyensúlyozott államközi kapcsolatok, melyek az Orbán és Fico kormányfők szabta keretek közt zajlanak.

2. A helyzetet évek hosszú során át bonyolította, hogy az ún. magyarkérdéshez a nemzeti (pontosabban: nacionalista) beállítottságú szlovák politikusok blokkszerűen viszonyultak, s ez a differenciátlan hozzáállás eredményezte, hogy a magyarokat homogén entitásnak tartották – a szlovákiai magyarokat, az MKP-t (később a Most-Hídat), a magyarokat mint etnikai csoportot, Magyarországot mint államot, a magyar kormányt,

a magyarországi politikai pártokat stb. A nem differenciált szemlélet nemcsak az SNS-re és a HZDS-re volt jellemző, hanem bizonyos időszakban a Smer-SD-re is. A demokratikus, nem populista pártokra ez nem volt jellemző (s ma már a Smer-SD-re sem).

3. Fontos szempont volt (s ma is az) az etnikai nacionalizmus jelenléte és szituációs megerősödésének nagy valószínűsége a belpolitikában és az ország nyilvános közbeszédében, mégpedig a nacionalista erők (a múltban főleg az SNS és a HZDS, ma a szélső-jobboldali LSNS is) részéről. A szlovák nacionalisták közben az etnikai nemzetet vallják, amivel gyakorlatilag a kisebbségek kizárásának elvét alkalmazzák. Továbbra is használatos az etnikai kártya mint egyetemes mobilizáló eszköz (különösen választások előtt).

4. Ami a kisebbségi magyarokkal való kapcsolatokat illeti, a nacionalista erők demonstrálták a szlovák–magyar interetnikus kapcsolatok konfrontatív szemléletét, teljes történelmi távlataikban, éberrel figyelték a magyarokat s rejtve vagy leplezetlenül olyan modell mellett szálltak síkra, mely a magyarokat kizárta a politikai döntéshozatalból. A magyarokat úgy állították be, mint akik nem lojálisak az állammal szemben, mint akik a többségi nemzet számára potenciális veszélyforrást jelentenek, mert úgy mond fő céljuk, hogy Szlovákiának ártsanak. E negatív tulajdonságokat az egész közösségre vonatkoztatták, az olyan kijelentéseket is, miszerint „az önállóság a rögeszménk” vagy hogy „főnyelbe akarnak kerülni”. A magyar kisebbség legitím követeléseit a priori a lehető legrosszabb jellemzőkkel illették.

Mik a tapasztalatok a magyar politikai reprezentációnak a szlovák pártokkal való országos szintű együttműködéséről?

A magyar pártoknak 1990 óta minden megbízatási időszakban képviselőjük volt a szlovák parlamentben, legalább egy szubjektum (koalíció vagy párt) révén. 1998 óta a magyar pártok négyszer voltak kormánykoalícióban: 1998 és 2002 között, 2002 és 2006 között, 2010 és 2012 között, valamint 2016 óta. Kétszer szerepelt a kormányban az MKP, kétszer a Most-Híd.

2016-ig szlovák nemzet-populista pártok nem léptek kormánykoalícióra magyar szubjektumokkal, a magyar pártok eddig az évig szintén kerültek az ilyen szövetségek.

1990–1992 között, a transzformációs időszak kezdetén a magyar közösség politikai reprezentációjának egy része szerepet vállalt a végrehajtó hatalomban az egyik többségi politikai szubjektummal. Ez az FMK volt, melynek képviselői felkerültek a VPN választási listájára, a VPN képviselői klubjában, s egyik tagja a VPN/FMK–KDH–DS kormánykoalícióba is bekerült.

Az MKDM és az Együttélés képviselő alkotta magyar kisebbségi reprezentáció ugyan kormányon kívül maradt, de nem számított klasszikus ellenzéknek (ellentétben az SNS-szel, az SDL-lel és 1991-től a HZDS-szel is). A reformpárti jellegű, a kormánykoalíció által javasolt legiszlatív javaslatok többségét az MKDM és az Együttélés képviselői is támogatták.

1994-ben a magyar pártok sokkal nyíltabban és közvetlenebbül támogatták a Moravčík vezette KDH–DU–SDL kormányt, s bár de jure nem alkották a létrejött koalíciós kormányt, de facto annak nem formális cselekvői voltak.

1998–2002 között, tehát a tekintélyelvű nemzeti-populista, az illiberális demokrácia irányába haladó pártok kormányzását követően Szlovákiában az SDK–SDL–MKP–SOP

kormánykoalíció tevékenykedett, melynek Arend Lijphart⁴ ismert konszociális modellje szerint „nagykoalíció” jellege volt. Jozef Morevčík 1994-es kormányával összehasonlítva Mikuláš Dzurinda első kormánya adekvát intézményes formával bírt. Nem volt „minimálisan győztes koalíció”, alkotmányos többsége volt a parlamentben (93 képviselői mandátum) és többféle társadalmi réteget képviselt, beleértve a legnagyobb nemzeti kisebbséget is. Éppan az MKP részvétele a kormányban erősítette ennek a kormánynak a „nagykoalíciós” kormány tipológiai elemeit. Az MKP részvétele a kormányban nem szimbolikus jellegű volt, s nem korlátozódott csak a kisebbségi problematika megoldására, s az idő tájt a kisebbségi politikai pártnak hagyományosan megszabott keretek túllépését jelentette. A kitűnően mobilizálható magyar kisebbség politikai reprezentációjának módja a végrehajtó hatalomban (kormányalelnök, miniszterek, minisztériumok államtitkárai) és a törvényhozásban (a parlament alelnöke, parlamenti bizottságok elnökei) az idő tájt kedvező feltételeket teremtett a többségi nemzet és a kisebbségi magyarok kapcsolatainak pozitív fordulatához – a HZDS–SNS–ZRS kormány többéves konfrontatív politikája után.

Közben a nagykoalíció azért nem automatikusan jött létre. Az 1998-as választások utáni kormányalakítási tárgyalások kezdete rámutatott a potenciális koalíciós partnereknek a kabinet pártösszetételére vonatkozó eltérő elképzeléseire. Az SDL képviselői kijelentették, hogy az SDK–SDL–SOP hármass koalíció az MKP nélkül számukra elfogadhatóbb megoldás volna. Az SDK és a SOP viszont kitarított az MKP részvétele és a négyes koalíció mellett, így végül az MKP koalíciós partner lett.

2002–2006-ban az MKP másodszor szerepelt a kormányban. Az SDKÚ–MKP–KDH–ANO az erejét (78 képviselői mandátuma volt) és a programalapját tekintve is szerényebb volt. Már nem a széles közép-jobb koalíció volt, de ez még inkább kiemelte az MKP jelentőségét mint olyan szubjektumét, mely liberális szociális-gazdasági reformokért küzdött.

Bizonyos mértékig hasonló helyzet ismétlődött meg **2010–2012** között, amikor is a közép-jobb kormánykoalíciónak az SDKÚ–DS, a KDH és a SAS mellett része lett a Most-Híd is (a koalíciónak 79 képviselői mandátuma volt). De már egy más, az MKP-től különböző szubjektumról volt szó, eltérő profilú programmal és más vezetőséggel, miként a választói háttére sem volt azonos.

A kormánykoalíciónak a Most-Híd 2016–2019 között is része volt. Olyan pártokkal lépett kormányra, melyekkel az ideig nemcsak a magyar politikai szubjektumok, hanem a szlovák közép-jobb demokratikus és nem populisták pártok sem működtek soha együtt kormány szinten. Ez a más pártokkal való együttműködések közül a legvitatottabbnak számított olyan politikai párt részéről, mely a magyar nemzetiségű választókat képviselte (s talán akármilyen programú szlovák párt részéről is az lett volna).

A Smer-SD-vel és az SNS-szel, valamint a közép-jobb Siettyel kötött koalíció indokaként a Most-Híd képviselői számos érvet felsorakoztattak: biztosítani az ország politikai

4 A „nagykoalíció” kormányzásának bizonyos elemei már a Jozef Moravčík vezette demokratikus erő – 1994 márciusa és szeptembere közti – kormányát is jellemezték. Ez a kormány azonban közvetlenül nem parlamenti választások útján állt fel, legitimitását a parlamenti erőviszonyok két választás közti megváltozásának köszönheti, s az akkori Magyar Koalíció pártjai támogatásának nem volt kormányzó szerepe jellege.

stabilitását; más, parlamenti többséget biztosító koalíció hiányát; a jobboldali szélsőséggel szembeni harc szükségességét; az állam külpolitikájában biztosítani az integrációpárti és nyugatbarát vonalat; a nemzetiségi kisebbségek, beleértve a magyarok szükségleteinek kielégítését.

A fejlemények, melyek a Smer-SD–SNS–Most-Híd/Siet kormánykoalíció megalakulását követték (főként a 2018-as év viharos eseményei) visszamenőleg jócskán relativizálták a felsorolt érvek némelyikét. Tekintettel arra az állapotra, melybe a Most-Híddal együtt három évi kormányzással jutott az ország mint olyan, nemkülönben a magyar közösség politikai képviselete, megállapíthatjuk, hogy a Most-Híd motivációja a Smer-SD-vel és az SNS-szel történő kormányba lépését illetően ma már sokkal kevésbé egyértelmű, mint 2016-ban. Ez a tény a Most-Híd választói támogatottságának erején is megmutatkozott, s 2019 derekán kérdéses, vajon talál-e a párt ebből a helyzetből valamilyen értelmes kiutat.

7. Kihívások

A szlovákiai magyar közösség politikai képviselete a közelgő, 2020-as parlamenti választások előtt kereszteződéshez ért. Ki kell értékelnie a jelenlegi helyzetet, önreflexiót gyakorolni s alapvető döntést kell hoznia. Választ kellene adni a legégetőbb kérdésre: hogyan biztosítani a szlovákiai magyarok számára az olyan politikai képviseletet és az államapparátus minden szintjén való részvételt, hogy a legmegfelelőbb módon biztosíthatók legyenek az érdekek, s megvalósíthatók a jogos igények. Ez a kihívás annál komolyabb és sürgetőbb, hogy a neki való megfelelés sokkal nehezebb körülmények közt valósulhat meg, mint a múltban, sokkal nagyobb konkurenciájú környezetben, tekintettel a politikai színtér aktuális bővülésére.

Két alapvető vonalnak kell megfelelni.

Az első: meghaladni a magyar színtér feldaraboltságának jelenlegi állapotát, felújítani az együttműködést annak érdekében, hogy a magyar nemzetiségű állampolgárok képviselete kellő mértékben megmaradjon. A feldaraboltság megszüntetésének módja belső, és maguk a magyar szubjektumok közti vita kérdése.

Másodsorban: a szlovák demokratikus erőkkal való együttműködés feltételeinek javítása, főként a különféle területekre vonatkozó konkrét politikák kidolgozása során. Ennek az együttműködésnek az eredményei azt eredményezhetnék (amiként a múltban is így volt), hogy nem csak a magyar közösség helyzetére lesznek pozitív hatással, de a szlovákiai demokrácia állapotára is.

Ha a szlovákiai magyar politikai reprezentációnak nem sikerülne hatékonyan válaszolni a felvetett kihívásokra (azaz hogy a magyar közösségnek nem lenne parlamenti képviselete, s nem következne be a szlovák és a magyar demokraták olyan együttműködése, mely választ adna a (többségi és kisebbségi) problémák megoldására, akkor a negatív hatás az ország belpolitikájának egészére nézvést több mint valószínű volna.

(Csanda Gábor fordítása)

Függelék

A szlovákiai pártok nevének rövidítései

ANO – Aliancia nového občana (Az Új Polgár Szövetsége)

DS – Demokratická strana (Demokrata Párt)

DU – Demokratická únia (demokratikus Unió)

FMK – Független Magyar Kezdeményezés

HZDS – Hnutie za demokratické Slovensko (Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom)

KDH – Kresťansko-demokratické hnutie (Kereszténydemokrata Párt)

LSNS – Ľudová strana Naše Slovensko (Mi Szlovákiánk Néppárt)

MK – Magyar Koalíció

MKDM – Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom

MKP – Magyar Koalíció Pártja / Magyar Közösség Pártja

MPP – Magyar Polgári Párt

SaS – Sloboda a solidarita (Szabadság és Szolidaritás)

SDL – Strana demokratickej ľavice (Demokratikus Baloldal Pártja)

SDK – Slovenská demokratická koalícia (Szlovák Demokratikus Koalíció)

SDKÚ – Slovenska demokratická a kresťanská únia (Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió)

Smer-SD – Smer-sociálna demokracia (Smer-Szociális Demokrácia)

SNS – Slovenská národná strana (Szlovák Nemzeti Párt)

SOP – Strana občianskeho porozumenia (Polgári Megértés Pártja)

VPN – Verejnosc' proti násiliu (Nyilvánosság az Erőszak Ellen)

ZRS – Združenie robotníkov Slovenska (Szlovákia Munkásainak Szövetsége)

GRIGORIJ MESEŽNIKOV

POLITICAL FACTORS OF THE SLOVAK–HUNGARIAN RELATIONS IN THE PERIOD OF DEMOCRATIC TRANSITION: SITUATION, TRENDS, CHALLENGES

The relations between nations are influenced by a variety of factors, including political ones. The Slovak–Hungarian relations are no exception either. This is connected with the historical context, with the manifold forms of state-political coexistence of the two nations in the past, but also with the ongoing processes, with everything that influences the given country's overall domestic political development, the image and evolution of the transformation of the last thirty years, the results of the reforms, the state of democracy in Slovakia. Parts of the internal problems of the Slovak–Hungarian relations are the general political characteristics of the country's development, the nature of the political regime, the legal embeddedness of the human rights issue, including minority rights, the political preferences and value orientations of the population, and party activities, including those which claim that they represent the interests of the members of the Hungarian community.